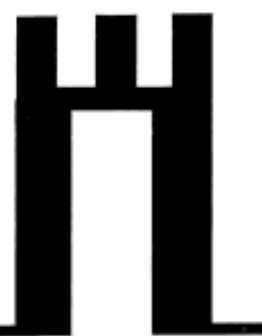

hláska

Zvláštní číslo věnované konferenci Dějiny staveb Nečtiny 7. 4. – 10. 4. 2005

Pořadatelé

Klub Augusta Sedláčka,
Sdružení pro stavebněhistorický průzkum

Partneři

Město Plzeň,
Plzeňský kraj
Národní památkový ústav, ÚOP v Plzni,
Ústav dějin architektury Fakulty architektury ČVUT,
Filosofická fakulta Západočeské univerzity v Plzni,
Západočeské muzeum v Plzni.

Vedení konference

Předseda konference : Ing. arch. Milena Hauserová

Předsedající sekci :

Hrady, zámky , tvrze Doc. PhDr. Tomáš Durdík, DrSc.
Církevní stavby Ing. Petr Macek
Lidová architektura Doc. ing. arch. Jiří Škabrada, Csc.
Města PhDr. Zdeněk Dragoun
Metodika SHP, různé Mgr. Karel Nováček
Historické konstrukce Doc. Ing. Miloš Drdácký, DrSc.

Program

Čtvrtek 7.4.

od 18. hod	ubytování účastníků, presence
19:00	večeře
22:30	zasedání přípravného výboru

Pátek 8.4.

7:00	8:30	snídaně
8:30	9:00	presence, občerstvení
9:00	9:45	zahájení a úvodní blok
10:00	11:00	sekce hrady
11:00	11:15	přestávka
11:15	12:15	sekce hrady
12:15	13:00	oběd
13:00	14:00	sekce hrady

14:00	14:15	přestávka
14:15	16:30	historické konstrukce
16:30	16:45	přestávka
16:45	18:30	sekce SHP a různé
18:30	19:30	večeře
19:30	20:30	sekce metody měření
21:00	05:00	kulturní program: diskotéka M. Novobilského z 30. let

Sobota 9.4.

7:30	8:30	snídaně
8:30	10:00	sekce města
10:00	10:15	přestávka
10:15	12:00	sekce města
12:00	13:00	oběd
13:00	14:00	sekce lidová architektura
14:00	14:15	přestávka
14:15	15:30	sekce církevní architektura
15:30	19:00	exkurze 1 (Hrad a zámek Bezdrůžice)
19:00	21:00	posezení s pečeným kolenem ve sklepích pivovaru v Chodové Planě

Neděle 10.4.

7:00	8:00	snídaně
8:30		exkurze 2 (roubený patrový městský dům, špitál a kaple v Nečtínech, klášter Teplá)
16:00		příjezd do Plzně

„Zpětná vazba pro konferenci“

Dnešní ročník konference Dějiny staveb se pořadatelé rozhodli obohatit o krátký blok příspěvků, které by měly přispět k reflexi oboru. Bylo osloveno širší spektrum osob, které přicházejí do styku s výsledky stavebně historického průzkumu jako jejich uživatelé, od úředníka výkonného orgánu státní památkové péče, projektujícího architekta, po majitele památkového objektu, aby se otevřeně podělili o svoje zkušenosti s tímto produktem. Tento postup bychom rádi opakovali i v příštích ročnících, proto nás bude zajímat Váš názor i tipy na další „hosty“ do tohoto bloku.

Shrnutí loňské konference

NEČTINY 2004 (kritický komentář)

Zdeněk Dragoun

Mnoho let už nejsem malý
Vybouch' jsem jak sopka
Když mne ráno přivítali:
Večer čeká hrobka

Všechno třeba vidět nově
Zbýt se starých tezí
Přesto nevím o Vlachově
kdo že je tam Břeží

Nebyl-li či byl na flámu
ten kdo sekci řídí
Zapomene-li na dámu
tak je prostě břidil

Nevěř jim když památkáři
vstřícní jsou a bodří
Stejně chtějí Ůsměv v tváři
na kámen vše odřít

Plácáme si různá těsta
na odborné hrátky
Na Okoř tam vede cesta
ale už ne zpátky

Závěrem však Výra kýho
volat musím Hanba
Čert vzal dovoz plzeňského
Musel jsem pít Gambáč

Nehovoří ze mne pýcha
byť se tvářím přisně
Tenhle kopec zná jen slýchat
šibeniční písně

*Předneseno na závěr konference 4. dubna 2004 pod
Šibeničním vrškem v Bečově nad Teplou.*

Milé Dějiny staveb 2005!

Byl jsem vyzván k sepsání zdravice k 5. ročníku Vaší konference. Doufal jsem, že se budu moci zahájení zúčastnit a těch několik nesmělých vět přednést před Vaším váženým fórem. Bohužel pracovní povinnosti mého stále ještě čerstvého ředitelování mi nedovolí zúčastnit se zahájení, ale budu se snažit alespoň o neformální setkání během konference.

Jako člen Klubu Augusta Sedláčka bych mohl být načten z podjatosti, ale přesto si dovolím vyzdvihnout nasazení, s jakým je tato konference již pět let připravována. Její náplň a význam je jistě na úrovni, za kterou by se nemusela stydět žádná profesionální organizace, která má památky takřikajíc v popisu práce. Nicméně takováto organizace se nestydí, neboť nic podobného nepořádá. Jsem proto rád, že mohu jako zástupce jedné z takovýchto organizací alespoň pomoci se zajištěním konference.

Přeji tedy Dějinám staveb, organizátorům, partnerům a účastníkům mnoho úspěchů a pohody v letošním ročníku a mnoho sil k pokračování v dalších letech.

Tomáš Wízovský

*ředitel Národního památkového ústavu,
územního odborného pracoviště v Plzni*

Dosud nevydané dílo

Dobroslavy Menclové o hradu Litava

Predložená práca o histórii a stavebnom vývoji Lietavského hradu predstavuje nepovšimnuté a doteraz nevydané dielo Ing. Dobroslavy Menclovej (1904–1978), poprednej moravskej odborníčky v odbore hradnej architektúry. Ako architektka a historička umenia zasvätila štúdiu hradov celý svoj život a svojim obdivuhodným dielom položila základy odborného bádania v oblasti hradnej architektúry na území dnešného Česka i Slovenska. Výsledky svojho úsilia zúročila predovšetkým v obsiahlej dvojdielnej práci „České hrady“ (1972) ako aj v množstve štúdií a monografií, spomedzi ktorých sú na Slovensku známe najmä malé monografie hradov Zvolen (1954), Krásna Hôrka (1955), Trenčín (1956), Spišský hrad (1957), Oravský zámok (1963) a iné.¹ Veľká časť diela však zostala nespracovaná a tvorí dnes súčasť autorkinej pozostalosti uloženéj v Archíve Národného múzea v Prahe.²

Pri štúdiu rozsiahlej pozostalosti bol náhodne objavený aj rukopis štúdie o Lietavskom hrade, jednom z najkrajších a najnavštevovanejších hradov horného Považia.³ Po preštudovaní rukopisu sa ukázalo, že ide o hodnotnú a dodnes aktuálnu prácu, ktorá z neznámych dôvodov nebola publikovaná. Presný čas vzniku rukopisu síce nepoznáme, ale z nepriamych údajov ho možno predpokladať medzi rokmi 1937–1940.⁴ S najväčšou pravdepodobnosťou teda vznikol v závere autorkinho pôsobenia na Slovensku medzi rokmi 1930–1938, keď sa spoločne s manželom doc. Ing. Václavom Menclom venovala terénnemu i archívnemu výskumu našich stavebných pamiatok. Rukopis mal tak zrejme tvoriť základ samostatnej štúdie, aké v tom čase autorka publikovala o stavebnom vývoji hradov Orava a Devín.⁵

Keď sme si uvedomili význam štúdie, zrodila sa myšlienka publikovať ju a sprístupniť širokej verejnosti. K výslednému rozhodnutiu o jej vydaní v podobe predloženej knihy nás nakoniec motivovala spomenutá séria malých monografií o slovenských hradoch, ktorú sme mienili týmto obohatiť a doplniť. V snahe zachovať autenticnosť textu sme pri prepise a preklade rukopisu dbali na jeho verné zreprodukované a redakčné zásahy sa obmedzili iba na stylistické úpravy. Doplnky boli uskutočnené len v neúplných citáciách literatúry, pričom ďalšie dodatky a aktualizácie niektorých poznatkov sme uviedli v samostatnom závere tejto knihy.

Keďže v autorkinej pozostalosti sa nezachovala žiadna grafická alebo fotografická príloha k štúdiu, použili sme do publikácie predovšetkým dobové fotografie hradu od V. Mencla a tieto doplnili o ďalšie dobové i súčasné zábery. Do grafickej dokumentácie sme pritom zahrnuli autorkin pôdorys publikovaný v neskoršej samostatnej štúdiu.⁶ Obrazovú časť publikácie sme navyše spestrili aj

terénnymi skicami hradu od D. Menclovej približujúcimi pozadie autorkinej terénnej práce.

K vydaniu publikácie by nedošlo bez ústretového prístupu riaditeľa Národného múzea v Prahe, PhDr. Michala Lukeša, ktorému na tomto mieste patrí poďakovanie za poskytnutie ústretových podmienok pre uverejnenie nespracovaných archívnych materiálov, pričom nemalou mierou sa o výslednú podobu knihy zaslúžili aj mnohí ďalší ľudia, ktorých na tomto mieste nemenujeme.

Veríme, že predkladaná publikácia si nájde svoje miesto nielen u odborníkov z oboru dejín architektúry ale aj u všetkých milovníkov našich kultúrnych pamiatok. Zároveň nás naplňuje radosťou, že táto knižka oživujúca spomienku na zakladateľské dielo D. Menclovej vychádza v čase, keď si pripomíname sté výročie narodenia autorky.

Martin Bóna

POZNÁMKY:

1. Komplettnú bibliografiu prác autorky uverejnil P. Valenta: Bibliografie prací ing. Dobroslavy Menclové, In: Castellologica Bohemica 1, Praha 1989, str. 357–362.
2. Archiv Národného múzea (ANM) – Fond Dobroslava a Václava Menclovci. Za ústretové podmienky pri štúdiu nespracovaného fondu patrí poďakovanie bývalému pracovníkovi ANM, PhDr. Milanovi Hlinomazovi, ako aj vedúcej ANM, PhDr. Milene Běličovej.
3. ANM – Fond Dobroslava a Václava Menclovci, krabica č. 58.
4. Predpoklad vŕočenia vzniku rukopisu sa opiera o skutočnosť, že najmladšia citovaná literatúra v štúdiu pochádza z roku 1937, pričom neobjavuje sa v nej dôležité historicko-miestopisné dielo A. Fekete Nagy: Trencsén vármegye, (Budapest 1941), ktoré by autorka určite nevynechala zo širokého zoznamu použitej literatúry.
5. Stavebný vývoj hradu Orava. In: Slovenský staviteľ VII, 1937, č. 7, str. 141–143; Stavební vývoj hradu Devína. In: Bratislava XI, 1937, č. 1, str. 23–47. Príspevok k typológii hradov zámkov a kaštieľov na Slovensku, In: Š. PISOŇ: Hrady, zámky a kaštiele na Slovensku. Martin 1973, str. 414.

Dosavadní výsledky výzkumu historických krovů v jižní části Českomoravské vrchoviny

(rozšířená anotace příspěvku pro konferenci 2005)

Jiří Bláha – Tomáš Kyncl

Výsledky získané během devítileté badatelské činnosti zaměřené na otázky vývoje hambalkových krovů v oblasti česko-moravsko-rakouského pomezí. Krokevní krovky s hambalky, doplněné případně ještě stolicemi podélného vázání, zde stejně jako na zbylém území Čech a Moravy tvoří naprostou většinu konstrukcí historických střešních dochovaných z období od středověku až do druhé poloviny 19. století. Z celkového počtu více než šesti set konstrukcí zkoumaného druhu navštívených ve vymezeném regionu byly u více než 150 krovů provedeny podrobnější průzkumy a rozbory, ve většině těchto případů bylo také úspěšné jejich dendrochronologické datování. V současné době připravujeme

pro vydání v knižní formě referenční katalog krovů jižní části Českomoravské vrchoviny, který by měl obsahovat cca 80 položek, jejichž výběr byl veden snahou ukázat ve vymezeném regionu rozmanitost krovových vazeb užívaných v průběhu historie a současně názorně ilustrovat přehledný výklad o konstrukčně typologickém vývoji, přesněji řečeno o jeho progresivní linii. U krovů zařazených do katalogu jsou podrobně vykreslena schémata hlavních příčných vazeb i jednotlivých systémů podélného vázání. Stručné popisné charakteristiky upozorňují na konstrukční zvláštnosti, případně na významné stavebně historické souvislosti. Systematická práce v regionu s sebou přinesla i upřesnění některých teoretických východisek výzkumu včetně metodických nástrojů pro užitou popisnou terminologii. Vedle historické konstrukční typologie jsme se soustředili i na další aspekty sledované problematiky – na otázky tesařské technologie, architektonické a funkční souvislosti, statické problémy a pod.

Standardní datovací chronologie jedle pro jižní část Vysočiny v současné době spojitě pokrývá období let 1345–1897. Vznikla sumarizací 67 lokálních chronologií z historických objektů. Proložení chronologie, tedy počet letokruhových řad, ze kterých byl spočítán jednotlivý letokruhový index, se pohybuje od 1 do 20. Proložení je relativně rovnoměrné, nejvíce vzorků pochází ze 17. a 18. století.

Standardní chronologie smrku má rozsah pouze od roku 1414 do roku 1950. Je sestavena ze 71 lokálních chronologií, přičemž jejich rozložení je velmi nerovnoměrné. Zejména v období let 1500–1550 je křivka reprezentována pouze jednou až dvěma lokálními chronologiemi. V tomto období se letokruhové řady překrývají pouze 18 letokruhy. Ačkoliv je míra podobnosti mezi těmito řadami velmi vysoká, nelze tak krátké překrytí ještě považovat za zcela spolehlivé. Porovnání obou úseků standardní chronologie s chronologií smrku pro Čechy však tuto synchronizaci jednoznačně potvrdilo.

Zvolená lesnatá oblast jižní části Českomoravské vrchoviny je charakteristická krátkými transportními vzdálenostmi stavebního dřeva od místa kácení na staveniště a rozptýleností řemeslné výroby v sídlech o relativně malém počtu obyvatel. Obchodování se stavebním dřevem zde nedosahovalo velkých objemů vzhledem k absenci velkých řek, které by byly vhodné pro plavení. U převážné většiny vyhodnocených krovů bylo dřevo na stavbu krovů použito buď přímo v roce kácení, nebo v roce následujícím. Jen ve dvou případech však bylo možné jednoznačně určit, že bylo dřevo použito až několik let po skácení stromů. Jedná se o krovky kostela sv. Jakuba v Jihlavě, kde je proděva mezi kácením a stavebním použitím tři roky, a kostela Proměnění Páně v Třebíči, kde tato doba čítá dokonce více než 10 let. Vysvětlení je třeba hledat v individuálních okolnostech vzniku jednotlivých objektů. Navíc samotné dendrochronologické datace jsou zpravidla získány z velmi malého souboru prvků. Podrobnější analýzu by bylo možné provést pouze za předpokladu, kdyby odebraný soubor reprezentoval minimálně 10 % všech kmenů v krovu použitých. Jen tak by bylo možné s vysokou pravděpodobností odhalit většinu datací kácení dřeva, a tak i přesněji odhadnout možnou dobu výstavby objektu. Spolehlivé datování stavby by se proto mělo opírat vždy nejméně o dva nezávislé zdroje informací. Ani archivní

prameny však nelze přečeňovat – u dalšího třebečského kostela (Nejsvětější Trojice) se uvádí, že roku 1661 byl při velké opravě po 97 letech vyměněn celý krov. Dendrochronologickou analýzou však bylo zjištěno, že tehdy sotva sto let starý krov byl pouze opraven.

Nejvýznamnějším zjištěným dokladem staršího středověkého způsobu zastřešení je soubor celkem pěti druhotně použitých prvků, které byly lokalizovány a dendrochronologicky datovány (1388 d) v mladším krovu nad presbytářem kostela Matky Boží v Telči – Starém Městě (1820/21 d). Z otisku staré střechy, který se dochoval na východní straně zděného štítu, a z rozboru dlabů zbylých po jednostranně rybinovitých přeplátovacích mohla být provedena velmi přesná rekonstrukce vzhledu původní křížem vyztužené příčné vazby původního krovu. Díky průzkumům prováděným hlavně v krovech venkovských kostelů mohly být podstatně zpřesněny naše poznatky o zavádění a postupném rozšíření krovů podélně vázaných hřebenovými rámy. Podobně tomu bylo i u krovů s prostorově uspořádanými ležatými stolicemi, kde vedle sakrálních staveb hrají důležitou roli i významné obytné objekty (zámek a měšťanské domy v Telči, klášter v Dačicích) nebo velké zásobní sýpky (Telč, Dačice, Písečné, Žirovnice). Mezi staršími krovky domů v městském prostředí patří k nejzajímavějším nálezům dva renesanční krovky z Jihlavy (1575/76 d a 1589 d) a jeden z Polné (1608/09 d). Zásadní význam pro výzkum konstrukční typologie a současně i pro poznání dějin městské stavební kultury má pak početný soubor krovů měšťanských a předměstských domů v historické Telči, kde lze podrobně sledovat postupné proměny konstrukcí krovů nejběžnějších parametrů od 17. století až do současnosti. Renesanční krov nad halovým trojdlím jihlavského farního kostela sv. Jakuba (1539) patřil ve své době mezi největší dřevěné konstrukce na našem území. Použití smělejších konstrukčních řešení si vyžádaly rovněž parametry velkých barokních kostelů v Dačicích, Přibyslavicích nebo Velkém Meziříčí. Příkladem atypické vazby tvarově komplikované střechy, která tvoří jednotný celek s vrcholně barokní architekturou na složitě konvexně konkávním půdoryse, je krov kostela sv. Kateřiny v Lázních Svaté Kateřiny u Počátek (1726/27 d).

Přínosem pro umělecko-historickou topografii je dále také upřesnění stavební historie skupiny pozdně gotických kostelů s dvoulodní síňovou dispozicí adoptovanou do oblasti českomoravského pomezí prostřednictvím pánů z Hradce z jihočeského prostředí. Sem patří dochované krovky kostelů v Telči (1462/63 d), Slavonicích (1482/83 d), Lidéřovicích (1485/86 d) a Cizkrajově (1513/14 d), ale také krovové konstrukce srovnatelného stáří zjištěné u jednolodních chrámů v Bílkově (1456/57 d loď, 1514/15 d presbytář) a ve Starém Hobzí (1483/84 d). Výzkum provedený s cílem upřesnit poznatky o konstrukcích hambalkových krovů ve vybraném území přinesl i některá zjištění, jejichž platnost se zdá být natolik obecná, že je pravděpodobně lze extrapolovat i do jiných geografických oblastí nebo odlišných kulturně historických souvislostí. Ze srovnání krovů staveb realizovaných v 60. letech 17. století stavitelem Stefanem Pertim pro jezuitu v Telči a téměř souběžně s tím pro minority a klarisky v Českém Krumlově je i přes typologickou příbuznost a srovnatelnou kvalitu provedení konstrukcí zřejmé, že v obou místech pracovali jiní, podle všeho místní řemeslníci. Pátrání po tesařích činných ve sledovaném území v období od středověku do první

světové války přineslo zatím na sto devadesát konkrétních jmen, přičemž zhruba u 80 z nich máme bližší informace i o jejich realizacích. Z archivních pramenů dále vyplývá, že pouze pro nestandardní zakázky, jakými byly například krovky helmic kostelních věží (Nová Bystřice nebo Třebíč), bývali žádáni zkušení tesaři odjinud – z Prahy, Brna či Vídně.

Díky možnosti dendrochronologicky ověřit předpoklady formulované po podrobných prohlídkách bylo potvrzeno, že určitá část krovů kostelů s typologicky přesvědčivě pozdně středověkými vazbami, a současně s podezřele pokročilým stavebním číslováním prvků, pochází skutečně až ze 17. století (Pelhřimov 1654/55 d, Polná 1670/71 d), výjimečně dokonce z první poloviny 18. století (Častrov 1721/22 d, Slavonice 1706/07 d a 1712/13 d). Jako klíč k objasnění těchto nezvyklých případů slouží krovky kostela sv. Oldřicha v Nových Sadech stojícího na jihovýchodním okraji zájmového území téměř na česko-rakouské hranici. Konstrukce nad západní a východní částí lodi a nad presbytářem odpovídají typologicky dokonce třem různým etapám stavebního vývoje, přesto však jsou spolehlivě datované roky 1725/26 d (typologicky „pozdně gotický“ a „raně barokní“ krov) a 1735/36 d („vrcholně gotická“ konstrukce). V tomto a podobných případech tesaři zopakovali více či méně přesně předchozí krovovou vazbu, která zpravidla i lépe souzněla s architekturou stavby. Konkrétní příklad barvitě ilustrující složité peripetie při rozhodování stavebníka mezi krovem stejným, jako byl starý, a novou, nižší a levnější vazbou krovu, byl zaznamenán u kostela sv. Jakuba v Brně, shodou okolností právě ve dvacátých letech 18. století. Místní tesařský mistr Antoni Ebenberger zde dokonce na žádost brněnské městské rady vypracoval a předložil k výběru výkresy plných příčných vazeb i podélných stolic krovu provedené jak na starý, tak i na nový způsob. Nakonec, jako zřejmě ve většině podobných případů, zvítězila úspornější moderní varianta. Vztahy mezi praktickými aspekty obou možných přístupů – mj. možnost využití odstraňované konstrukce jako pomocné při vztyčování nového krovu – a ostatními hledisky, jako jsou dobové projevy kulturní piety k architektonickému dílu minulosti, by bezpochyby zasluhovaly samostatný rozbor a další cílený výzkum.

Předpokládáme, že systematické mapování projektů mistrovského tesařského řemesla ve zvoleném regionu bude nadále pokračovat. Přes dosavadní poměrně rozsáhlý plošný průzkum jsme si vědomi toho, že se ve vymezené oblasti nachází ještě několik set dosud nevidovaných historických krovů, z nichž některé mohou být velmi zajímavé. Významnější soubory historických krovů, dochované například v areálu zámku v Telči nebo kláštera v Dačicích si jistě zaslouží hlubší a podrobnější studium. Dále se chceme se soustředit zejména na doplnění informací o tesařích, jejich původu a doložené migraci. Pro podrobné archivní rešerše je velmi cenným východiskem Schwabův soupis jihlavských řemeslníků opatřený citacemi písemných pramenů. Co se týče dendrochronologie, rádi bychom se u vybraných příkladů zaměřili na získání statisticky významného počtu odběrů, které by mohly pomoci upřesnit naše představy o okolnostech shromažďování a přípravy stavebního materiálu pro větší stavby. Žádoucí je i zpracování detailnější evidence tesařských značek a poznatků o trasologii tesařských nástrojů.

Obsah sborníku 2004

Dvacet let Klubu Augusta Sedláčka

Jan Anderle

Stabilní katastr - informační souhrn

Martin Ebel

Hradní kostel sv. Jana Buriana ve Velkém Boru

Jan Anderle - Josef Smitka

Paláce hradu v Hazlově

Tomáš Karel - Vilém Knoll

Hrad Boskovice kolem roku 1400

Jan Štětina

Ochozy hradu Helfenburka

Vladislav Razím

Geodetické zaměření hradu Skály a nové poznatky i hypotézy o hradním komplexu

Milan Novobilský - Petr Nožička

Hrad Žumberk

Miroslava Cejpková - Filip Hegenbart

Hrad Slovenská Lúpeň a jeho stavebno historický vývoj

Ivan Gojdič - Martina Muráriková - Rastislav Danák

Feudální sídlo ve Vlachově Březí a jeho stavební proměny

František Kašička

Historický stavební vývoj zlínského zámku

Jiří Kohoutek - Radim Vrla

Krypta v kapli hradu Bečova?

Jiří Varhaník

Schodišťové a skalní vstupy do hradů

Zdeněk Fišera

Raně gotická vstupní šije do spodního podlaží domu čp.

478/I na Staroměstském náměstí v Praze

Zdeněk Dragoun

Nová zjištění ke stavebnímu vývoji a původní barevnosti fasády kostela sv. Markéty v Podlažicích

Slavomír Kudláček - Pavel Panoch

Ranobarokový kostel sv. Jána Krstitele v Trnave

Zuzana Dzurňáková

Patricijské domy v Jáchymově - nová zjištění

Lubomír Zeman

Informace o obnově historického mostu přes řeku Mži ve Střibře

Hana Hanzlíková

Zajímavosti roubené světnice a domu čp. 4 ve Vitějovicích u Prachatic

Jiří Škabrada

Lidová architektura na Toužimsku - usedlost čp. 12 v Komárově

Jiří Schierl

Komplexní nedestruktivní průzkum pozdně gotického dřevěného portálu v Hodinové věži na hradě Pernštejně

Jiří Bláha - Tomáš Kyncl - Ronald W. Anthony

Měšťanský dům středověkého Brna. Informace o průběhu a výsledcích grantového projektu.

David Merta - Marek Peška - Rudolf Procházka

Archeologický výzkum kostela sv. Mikuláše pod Krušdumem v roce 2003

Jiří Klsák

Archeologický výzkum kostela sv. Jiří v Horním Slavkově

Tomáš Jirát

Příloha sborníku na CD

K tomuto sborníku je k dispozici, které je samostatně prodejně.

Obsahuje:

- některé barevné obrázky a přílohy k publikovaným referátům
- texty materiálů z letošní i předchozích konferencí
- obsahy a anotace předchozích sborníků
- další informační a reklamní materiály

Očekáváme Vaše připomínky a náměty k otázce elektronického publikování materiálů z konferencí.

CD je možno objednat na adrese redakce

Rozdělení referátů do sekcí

hrady, zámky, tvrze	
Nová zjištění k stavební podobě hradu Seeberk	Karel, Knoll
Průzkum a dokumentace jižní fasády horního hradu v Českém Krumlově	Daniel Šnejd
Starší fáze vnějšího opevnění hradu Rábí	Jiří Varhaník
Svědectví nástěnné malby v kapli švihovského hradu	Novobilský, Nožička
Hrad Engelsberk – nová zjištění	Kohoutek, Vrla
Príspevok k počiatkům hradu Tematín	Martin Bóna
Střelské Hoštice	František Kašička
Příspěvek k dějinám a držitelům hradu Klenová v 18. Století.	Marek Starý
Středověké jádro zámku v Merklíně	Šárka Plecítá
Tvrziště v Dobříkově	Miroslava Cejpková
Podoba a stavební vývoj zámku v Olešné u Rakovníka	Jan Beránek
Zámeček v Hracholuskách	Filip Kasl
Opevněná lokalita u hradu Lichnice	Zdeněk Fišera
církevní stavby	
Románská bazilika v Kladrubech	Karel Nováček
Kaple sv. Šebestiána a nová zjištění ke stavebnímu vývoji klášterního kostela v Louce	Zdeněk Vácha
Ke stavebnímu vývoji západního křídla konventu bývalého minoritského kláštera ve Střibře.	Hana Hanzlíková
Nové zjištění ke stavbě vysokého chóru kostela sv. Bartoloměje v Kolíně nad Labem	Michal Patrný
Zříceniny kostelů – předmět poznání a ochrany	Martin Čechura
lidová architektura	
Identifikace vyměřovacích soustav vrcholně středověkých vesnic na Rakovnicku	Zuzana Pešková
Nové poznatky ke stáří některých roubených domů ve venkovském prostředí jižních Čech	Vlastislav Ouroda
Roubený dům č.p. 56 v Rynarticích	Milan Kukla
Dům č.p. 77 v Nezdicích	Marie Svitáková
Města	
Středověký dům č.p. 234/I v Praze	Beránek, Rykl, Štroncner
Brno, Kobližná 4. Vývoj zástavby jedné parcely.	Merta, Peška
Výsledky studia městských knih pro horní Nové Město pražské v 16. – 17. století	Kateřina Hanzlíková
Nové poznatky k datování městské hradby v Chrudimi	Jan Musil
Klasicistní přestavba Českého Krumlova v poslední třetině 18. a první polovině 19. století	Jiří Bloch
Torzo hradby Nového Města pražského u železniční trati	Jana Růžičková
Městské opevnění v Sobotce	Zdeněk Fišera
Proměny klasicistního domu na Karlovarském předměstí v Rakovníku	Eva Volfová
Zásahy do městských staveb vyvolané legislativou 19.století	Dana Novotná
Těžba hlíny pro stavební účely na náměstí v Úterý.	Pavčina Schneiderwinklová
K památkovým obnovám Zelené brány v Pardubicích	Pavel Panoch
Význam městských účtů pro poznání stavebních dějin města Náchoda	Jan Čížek
metodika SHP + různé	
Tvorba kamenofezu a prostorového modelu věže hradu Kost	Jiřina Záleská
Plán dřevěné tvrze z českobudějovického archivu	Škabrada, Ebel, Kovář
Stavební typologie a vývoj barokního pivovarnického provozu s přihlédnutím k zámeckému pivovaru a sladovně ve Zdíbech	Jan Anderle
Viniční usedlost Bašovka u Mělníka	Vít Jesenský
Rekonstrukce historizující fasády činžovního domu vážně narušené při předchozí opravě	Miroslav Kroulík
Inventarizace historických mostů na okrese Kolín	Jan Pešta
Konstrukce	
Dosavadní výsledky výzkumu historických krovů v jižní části českomoravské vrchoviny	Bláha, Kyncl
O technologickému průzkumu historických dřevěných konstrukcí,	Drďáček, Sližková
Krovy zámku v Bechyni	Michala Navrátilová

Metody dokumentace historických krovů	Josef Pazdera
Nález hrázděného domu ze 17. Století v Bělé p. Bezdězem	Eva Vyletová
Domy s hrázděnými konstrukcemi v městech severozápadních Čech	Lubomír Zeman
Analýza geometrie gotických kleneb geodetickými metodami	Lukáš Zifčák
Několik poznámek ke konstrukcím třetí čtvrtiny 19.století	Jan Žižka
Nový Dvůr, historické hygienické zařízení	Jan Soukup
Měření	
Průzkumné měřické práce pro dokumentaci Karlova mostu	Veronika Němcová
3D skenování – nové metody při dokumentaci v památkovou péči	Karel Pavelka
PhotoPa - databáze památek České republiky	Jiří Preisler
Laserscaning - nová technologie pro dokumentaci památek a archeologických nalezišť	Sírotek, Brada
Distanční měření s využitím stanovení totálního vektoru magnetické indukce prostorově	Antonín Majer

Anotace referátů

(řazení referátů je podle jmen autorů, uvedeny pouze referáty, ke kterým autoři poslali anotace)

Středověký dům č.p. 234/I v Praze

Jan Beránek, Michael Rykl, Petr Štroncner

Gotický dům se nachází na souběhu ulic Jilské a Jalovcové na Starém Městě, přičemž bezprostředně přiléhá k raně baroknímu konventu dominikánů u sv. Jiljí. Objekt s dendrodaty dřevěných konstrukcí z doby kolem roku 1337 obsahuje rozlehlou a čitelnou dispoziční skladbu bytu v 1. patře, navazující na zdivo a konstrukce stejného stáří v přízemí i sklepech. Dům je z části opukový, částečně využívá systému cihelného skeletu (příčky, pasy, niky oken a vstupů). V objektu se zachovalo několik v podstatě neporušených středověkých trámových stropů, pozoruhodně kvalitní jsou rovněž fragmenty architektonických článků a zbytky výmalby.

Podoba a stavební vývoj zámku v Olešné u Rakovníku – výsledky průzkumu a památkové dokumentace.

Jan Beránek

Stávající podoba jednopatrového podsklepeného objektu na půdorysu písmene U s pozdně barokními mansardovými střechami byla dána dlouhým a složitým vývojem od středověku až do období pozdního baroku. Jádrem středověké tvrze se nachází v suterénu a přízemí západní části dispozice. Patrně v renesanci byla tvrz přestavěna do půdorysu písmene L. Ve 2. polovině 17. století pak dostavbou vznikla obdélná dispozice v rozsahu stávajícího severního křídla. V pozdně barokním období po roce 1770 byla za Meravigliu-Crivelli přestavěna obě krátká boční křídla a vestavěno schodiště do střední části dispozice. Z téže doby pochází i část rozlehlého hospodářského dvora se zámkem uprostřed, koncipovaného symetricky jako dvě zrcadlově obrácené trojkřídlé dispozice na půdorysu písmene U. Zámek si do dnešní doby poměrně početný soubor barokních prvků a detailů, včetně výzdoby (okna, dveře, deštění, malby, štuky).

Dosavadní výsledky výzkumu historických krovů v jižní části Českomoravské vrchoviny

Jiří Bláha, Tomáš Kyncl

Výsledky získané během devítileté badatelské činnosti zaměřené na otázky vývoje hambalkových krovů v oblasti českomoravsko-rakouského pomezí. Krokevní krovky s hambalky, doplněné případně ještě stolicemi podélného vázání, zde stejně jako na zbylém území Čech a Moravy tvoří naprostou vět-

šinu konstrukcí historických střech dochovaných z období od středověku až do druhé poloviny 19. století. Z celkového počtu více než šesti set konstrukcí zkoumaného druhu navštívených ve vymezeném regionu byly u více než 150 krovů provedeny podrobnější průzkumy a rozборы, ve většině těchto případů bylo také úspěšné jejich dendrochronologické datování. V současné době připravujeme pro vydání v knižní formě referenční katalog krovů jižní části Českomoravské vrchoviny, který by měl obsahovat cca 80 položek, jejichž výběr byl veden snahou ukázat ve vymezeném regionu rozmanitost krovových vazeb užívaných v průběhu historie a současně názorně ilustrovat přehledný výklad o konstrukčně typologickém vývoji, přesněji řečeno o jeho progresivní linii.

Klasicistní přestavba Českého Krumlova v poslední třetině 18. a první polovině 19. Století

Jiří Bloch

Český Krumlov je v obecném povědomí vnímán především jako město s významnými příklady středověké a renesanční architektury. Dobu posledních Rožmberků ve 2. polovině 16. století považujeme za vrchol architektonické tvorby Českého Krumlova. Chtěl bych však také upozornit na dosud dostatečně nedocenenou architektonickou přestavbu Českého Krumlova v poslední třetině 18. století a první polovině 19. století, kdy město získalo svoji poslední jednotnou –klasicistní tvář. Ačkoliv šlechta ve 2. polovině 18. století opustila Český Krumlov jako své trvalé rodové sídlo, dochází v dalším období díky hospodářské prosperitě, spojené s textilní a papírenskou výrobou, k výraznému majetkovému vzestupu českokrumlovských občanů. Relativní blahobyt byl spojen i s úpravou pláštíků starších měšťanských domů a rozsáhlou novou výstavbou. Od druhé poloviny 19. století se již proměňují některé fasády historického jádra pouze díky návratům do starších slohových období, ať už v eklektickém duchu, nebo často necitlivou prezentací starších omítkových fází.

Príspevok k počiatkům hradu Tematín

Martin Bóna

Zvyšky výšinného hradu uvádzaného v písomných prameňoch od r. 1270 neboli doteraz hĺbkovo skúmané. Povrchový staveb.-hist. prieskum identifikoval dve základné etapy vývoja objektu z 13. stor. Z najstaršej etapy bola identifikovaná bránová prejazdna veža a náročná kvadratická veža, ktorej doskové preklady boli podrobené dendrochronol. analýze. Jej

výsledky umožňují předpokladat výstavbu kamenného hradu už okolo polovice 13. stor. Mladší stavební etapa znamenala radikální přestavbu hradního komplexu. Počas nej bo vybudovaný severní štítový múr a celý západný úsek opevnenia, vrátane dominantnej hranolovej veže na vrchole brala. Dendrochronol. analýza stužovacích klieštín veže umožňuje túto etapu zaradiť do prelomu 13./14. stor. a dať do predpokladanej súvislosti s výbojmi Matúša Čáka Trenčianskeho.

Význam mestských účtů pro poznání stavebních dějin města Náchoda

Jan Čížek

Na základě podrobného průzkumu téměř kompletně zachovaných účtů města Náchoda z let 1550 – 1670 byl podstatným způsobem upřesněn a doplněn stavební vývoj nejvýznamnějších staveb ve městě, především děkanského kostela, radnice, městských bran a opevnění i dalších staveb budovaných v režii města. Byly také získány poznatky z organizace a financování staveb.

Zříceniny kostelů – předmět poznání a ochrany

Martin Čechura

Zříceniny církevních staveb tvoří nezanedbatelnou položku architektonického dědictví. Přesto lze říci, že tomuto typu objektů byla dosud věnována pouze minimální pozornost. Zánik kostelů lze chronologicky rozdělit do tří základních období: 1. období husitských válek a bezprostředně následující; 2. Reformy Josefa II.; 3. Období po roce 1945. Pozůstatky kostelů zaniklých v průběhu středověku se většinou dochovaly ve formě poznatelné pouze archeologicky, kostely zrušené na konci 18. století dílem zcela zanikly, dílem se dochovaly ve více či méně přestavěné podobě. Poněkud nepochopitelně nebylo toto období nikdy předmětem systematického výzkumu, neznáme přesný počet ani geografické rozmístění rušených staveb. Značná část známých zaniklých kostelů spadá na vrub situaci v letech 1945–1990. Teprve v poslední době se objevují pokusy o jejich evidenci.

O technologickému průzkumu historických dřevěných konstrukcí

Miloš Drdáký, Zuzana Slížková

Dřevěné konstrukce jsou nositeli informací, které mohou vytvořit velmi pestrý obraz údajů o původu dřeva, jeho stáří, výrobě a přípravě, stavu i působení. Mnohé z těchto údajů nejsou jednoduše zjevné a musíme je odkrývat, interpretovat a uchovávat pro příští generace. Z tohoto důvodu by průzkum dřevěných konstrukcí měl být co nejkompaktnější, u historických pak ale také co nejšetrnější. V tomto příspěvku se zaměříme na jednu velmi specifickou oblast hledání stop po úpravách, prováděných k ochraně dřeva před degradací případně před účinky požáru.

Číslování domů

Martin Ebel

Na základě dvorského dekretu z podzimu 1770 proběhlo pro účely vojenské konškrípce na začátku roku 1771 číslování obytných domů. Většina měst byla přečíslována roku 1805. Příspěvek se zabývá zásadami číslování, vlastní realizací a dalšími souvislostmi včetně možnosti využití popisných čísel jako pomocného datování vzniku mladších objektů.

Opevněná lokalita u hradu Lichnice

Zdeněk Fišera

Půl kilometru jižním směrem od zříceniny hradu Lichnice se v západním úbočí rozsáhlého ostrohu nachází středověká fortifikace, krytá lesem. Je považována za opevněné velitelství stanoviště rozsáhlého obléhacího opevnění z doby husitské. Plošina s výběhy do obvodového příkopu patrně využila starší fortifikaci, snad hradu, který byl předchůdcem vlastního hradu Lichnice. Novým poznatkem jsou náznaky původního předhradí na jižní straně této fortifikace. Dále bylo nalezeno předěpodobné prakoviště mezi touto fortifikací a podhradím Lichnice.

Městské opevnění v Sobotce

Zdeněk Fišera

Někdy bývá zpochybňována existence pozdně středověkého opevnění města Sobotky. Do dnešní doby je však patrný hradební obvod města. V obvodu kostela se zachovaly dva úseky hradební zdi pozůstatek zadržené fortny. K založení městského opevnění je zachováno královské privilegium Vladislava II z roku 1498 povolující stavbu a v jiném z roku 1502 je doklad, že je městečko opevňováno. Součástí obrany města byla i městská věž obydlená hlásným, dnes kostelní věž farního kostela sv. Máří Magdaleny.

Viniční usedlost Bašovka u Mělníka – příklad zkoumání a dokumentování historické stavby památkáři NPÚ-ÚOPSČ

Vít Jesenský

Pustý a dnes částečně devastovaný objekt vznikl ve dvou barokních fázích, z nichž starší obsahovala mimo jiné i z větší části dochované roubené patro. Vzhledem k autentičnosti zachovaných konstrukcí a detailů i typologické hodnotě a zároveň v regionu v současné době vzácné uchovanosti se objekt stal předmětem zvýšeného památkového zájmu a následně nadstandardního památkově dokumentačního přístupu. Vedle rekapitulace dosavadních závěrů průzkumů je cílem příspěvku poukázat na specifika, východiska i souvislosti památkového zkoumání a dokumentování historické stavby.

Ke stavebnímu vývoji západního křídla konventu bývalého minoritského kláštera ve Stříbře.

Hana Hanzlíková

V souvislosti se stavební rehabilitací západního křídla konventu bývalého minoritského kláštera ve Stříbře byl potvrzen středověký původ této části areálu, zjištěn i zde velkolepý stavební záměr řešení kláštera ve 14. století. Technické řešení skladby kamenných článků na tomto objektu dosud zachyceno nebylo.

Výsledky studia městských knih pro horní Nové Město pražské v 16. – 17. století (zkušenosti z archeologického výzkumu býv. kasáren na náměstí Republiky, Praha 1).

Kateřina Hanzlíková

Studium zápisů v městských knihách k několika desítkám domů v uvedené lokalitě v rozmezí 15. – 17. století umožnilo dospět, kromě stanovení sledu držitelů na parcelách, také k předběžným zobecněním týkající se charakteru zdejší zástavby a sociálně kulturního pozadí jejich rezidentů. Závěry lze formulovat do několika vzájemně souvisejících hypotéz: proměna horního Nového Města ze čtvrti řemeslnické na čtvrť rezidenční na počátku 17. století; změna způsobu obživy

rezidentů – původní řemeslníci a živnostníci se stávají obchodníky s daným produktem; sladovníci a nákladníci se profilují jako měšťanská podnikatelská elita (novoměstský pivovar jako stavební typ v urbanistické struktuře); příliv nových rezidentů – vyšších zemských a městských úředníků a šlechty a jeho důsledky; lokalizace jednotlivých řemesel a živností podle ulic na příkladu Truhlářské ulice; pokus o vizuální rekonstrukci typické novoměstské uliční fronty v první polovině 17. století (charakteristická podoba fasád).

Věž kostela v Seči

Tomáš Karel

Věž kostela v Seči je jediným pozůstatkem starší kostelní stavby, dendrochronologicky datované do 16. století. Pozoruhodná je její konstrukční podoba fortifikační prvky užitá ve stavbě.

Nová zjištění k stavební podobě hradu Seeberk

Tomáš Karel, Vilém Knoll

Tématem je informace o nových zjištěních dosažených za přispění dendrochronologického datování krovů a stropů a revizí výsledků staršího SHP na základě průzkumu fasád a interiérů.

Zámeček v Hracholuskách

Filip Kasl

Zajímavé stavební prvky a detaily na zámečku v Hracholuskách.

Střelské Hoštice

František Kašíčka

Nejstarší feudální sídlo v obci bylo pravděpodobně prostou součástí hospodářského dvorce, teprve kol r. 1490 si zde postavili Kraselovští z Kraselova tvrz, zjištěnou v objektu na skalním výchozu nad mostem přes Otavu. Pozdně got. původu je i dvojice sklepů pod dnešní barokní sýpkou. Za Pešíků z Komárova byla tvrz rozšířena a nově postavena patrová budova dnešního zámku, který s celým souborem prošel radikální barokní a později novodobou přestavbou.

Nové poznatky k morfologii hradu Engelsberka

Jiří Kohoutek, Radim Vrla

Hrad, založený olomouckým biskupem v polovině 13. století, opuštěn byl na počátku 16. století. V nedávné době byly dokumentovány nelegální výkopy v jádru hradu, dále byla provedena zpřesněná terénní prospekce. Tyto práce přinesly nové poznatky, potvrdily založení kamenné architektury hradu v polovině 13. století, doložily osídlení v předpolí hradu v 15. století (vojenské ležení?), existenci fortifikačního objektu v předpolí (obléhač bašta?), trasy historických komunikací a existenci zděné architektury na předhradí. Tyto nové poznatky včetně pokusu o jejich interpretaci jsou obsahem referátu.

Rekonstrukce historizující fasády činžovního domu vážně narušené při předchozí opravě

Miroslav Kroulík

Objekt činžovního domu byl vystavěn roku 1887 v Praze na Smíchově jako součást zástavby obdobného charakteru v tehdy nově zřízené ulici, vzniklé při rozšiřování městské zástavby jihozápadním směrem od křižovatky u Anděla. V dochovaném projektu pro stavbu z r. 1885 bylo navrženo novorenesanční průčelí se sgrafitem, při realizaci byl architektonický výraz průčelí posunut směrem k novobaroku. V kontextu okolní zástavby se jednalo jednoznačně o nadstandardní

eklektickou architekturu. Kvalita technického provedení průčelí byla však nižší a po polovině 20. stol již vyžadovala opravu. Ta byla provedena na počátku 70. let necitlivě. Při nově provedené rekonstrukci byla pod vrstvami cementové omítky nalezena autentická podoba většiny původních detailů, což umožnilo nejen upřesnění projektu, ale i srovnání teoreticky vyprojektovaných prvků eklektické fasády s jejich skutečným provedením.

Roubený dům č.p.56 v Rynartcích

Milan Kukla

Referát seznamuje se současným stavem a problémy s prováděním shp roubeného domu, v oblasti Česko-Saského Švýcarska. Stavba neprodělala od konce druhé světové války výraznější změny. Dosud nebylo provedeno dendrochronologické datování.

Distanční měření s využitím stanovení totálního vektoru magnetické indukce prostorově zkřížených cívek

Antonín Majer

Je uvedena teorie měření vzdálenosti do špatně přístupných prostor, vhodná pro prostorovou trilateraci. Uvádíme výsledky laboratorního ověření a teoreticky odvozené chyby měření.

Brno, Kobližná 4. Vývoj zástavby jedné parcely.

David Merta – Marek Peška

Dnešní Stratenbachův palác byl postaven v 1. polovině 18. století. Díky důkladnému archeologickému výzkumu, jež byl doplněn dokumentací stávajících sklepních prostor, byla možnost rekonstruovat vývoj a strukturu zástavby parcely do 18. století.

Nové poznatky k datování městské hradby v Chrudimi

Jan Musil

Během posledních dvaceti let se naše vědomosti o chrudimském městském opevnění výrazně prohloubily. Rozborem archeologických pramenů a stratigrafických pozorování bylo potvrzeno dřívější datování vzniku hlavní městské hradby do 13. stol. Parkánová hradba byla postavena později v 15. stol., jak potvrzují i nejnovější nálezy z bašty Prachárny. Zajímavostí Chrudimi je nedokončené zdění opevnění předměstí, jehož výstavba byla ukončena po neúspěšném stavovském povstání v pol. 16. stol.

Krovy zámku v Bechyni

Michala Navrátilová

Obsahem příspěvku je seznámení s historickými krovky na zámku v Bechyni. Práce dokumentuje více či méně zachovalé cenné konstrukce krovů, pocházející z různých etap přestaveb zámku. Jedná se o barokní, renesanční a vrcholné gotické klasové krovky. Součástí výkladu bude fotografická dokumentace.

Průzkumné měřické práce pro dokumentaci Karlova mostu

Veronika Němcová

V rámci rozsáhlého projektu digitální dokumentace Karlova mostu v Praze v roce 2005 byla provedena přípravná průzkumná práce, která má za cíl zajistit metodiku a ověřit nové digitální fotogrammetrické postupy. Výsledky těchto prací jsou prezentovány v příspěvku, speciálně je pojednáno o vyhodnocení III. a IV. oblouku. Popisuje zpracování snímků v

softwaru PhotoModeler, vytváření grafické prezentace a analýzu přesnosti výsledků.

Románská bazilika v Kladrubech

Karel Nováček

Komplexní výzkum bývalého benediktinského kláštera v Kladrubech (1995-2004), kombinující archeologickou exkavaci se stavebně historickým průzkumem a geofyzikální prospekci, umožňuje nový pohled na komplikovaný vývoj jedné z nejvýznamnějších sakrálních staveb v západních Čechách. Příspěvek se zaměřuje na dosud málo známou počáteční etapu kostela, vymezenou léty 1115 (založení kláštera) a 1233 (konsekrace pozdně románské baziliky).

Zásahy do městských staveb vyvolané legislativou 19.století

Dana Novotná

Na příkladech staveb z královských měst Jihlavy a Znojma (dobové plány, projekty) lze demonstrovat zásahy do jednotlivých domů i do celých organismů měst vyvolané přijetím nových stavebních zákonů. Jedná se o problematiku regulace stavby měst, regulaci vzhledu nových staveb, stanovení podmínek pro statiku, bezpečnost, hygienu staveb apod.

Nové poznatky ke stáří některých roubených domů ve venkovském prostředí jižních Čech

Vlastislav Ouroda

Materiál stručně informující o několika raně novověkých dřevěných konstrukcích v jihočeském regionu. Objektům byla věnována pozornost v souvislosti se záchrannými a operativními průzkumy. Jádrem příspěvku je seznámení odborné veřejnosti s výsledky dendrochronologických datací a základní charakteristikou objektů.

K památkovým obnovám Zelené brány v Pardubicích.

Pavel Panoch

Příspěvek pojednává o historii památkových obnov Zelené brány v Pardubicích v rozmezí poslední čtvrtiny 19. století a první čtvrtiny 20. století. Je zaměřen na peripetie proměn restauračních a konzervačních přístupů k objektu pozdněgotické věže, tak jak se projeví v pojetí tří výrazných postav české památkové péče poslední třetiny 19. a počátku 20. století: architektů Josefa Mockera (1886), Františka Schmorranze a pardubického konzervátora Bóži Dvořáka (1912). Dále si všimá a hodnotí strategie historizujících architektů (A. Balšánek) a modernistů (Fr. Roith, J. Gočár aj.) v přístupu k zástavbě těsného okolí věže.

Nové zjištění ke stavbě vysokého chóru kostela sv. Bartoloměje v Kolíně nad Labem

Michal Patrný

Během terénního průzkumu jižní stěny vysokého chóru děkanského kostela sv. Bartoloměje v Kolíně na podzim 2004 byly autory SHP zjištěny velmi pozoruhodné a doposud odborné veřejnosti neznámé pozůstatky započaté starší fáze zaklenutí chóru. Vývoj stavby, který se doposud jevil poměrně transparentně, se tím poněkud zkomplikoval a nyní jsme postaveni před otázkou, jak tento nálezný interpretovat

3D skenování – nové metody při dokumentaci v památkovou péči

Karel Pavelka

Za posledních několik let se do geodetické praxe dostala nová technologie – hromadné přímé určování prostorových souřadnic blízkých objektů na základě měření laseru, digitálních kamer nebo triangulačních metod. Otevřely se nové možnosti pro dokumentaci stavebně historických objektů i drobných historických předmětů s možností tvorby třírozměrného virtuálního modelu objektu. Příspěvek pojednává o těchto metodách a předkládá technické principy i možnosti nové technologie.

Metody dokumentace historických krovů

Josef Pazdera

Na našem pracovišti bylo vyzkoušeno několik různých metod dokumentování historických krovů. Dokumentaci se v tomto případě rozumí především vytvoření 3D modelu krovu na kterém jsou patrné návaznosti trámů, případné tesařské značky a spojení. V rámci diplomové práce byla prováděna měřická dokumentace krovu zámeckého barokního divadla v Českém Krumlově klasickou geodetickou metodou pomocí totální stanice s pasivním odrazem. Při dokumentaci krovu domu ve Šporkově ulici č.p. 3 na Malé Straně v Praze bylo nejprve použito fotogrammetrické metody, ale pro nepřehlednost snímků od ní bylo upuštěno a bylo vyzkoušeno použití nové metody laserového skenování. Na doplnění podrobností ve výsledném modelu bylo využito i snímků z fotogrammetrického zaměření.

Identifikace vyměřovacích soustav vrcholně středověkých vesnic na Rakovnicku

Zuzana Pešková

Pro známou skupinu velkorysých návěsních založení ze 14. století na Rakovnicku se podařilo rozpoznat způsob jejich vytyčování v terénu včetně modulu.

Inventarizace historických mostů na okrese Kolín

Jan Pešta

Inventární průzkum technických památek - historických mostů přinesl díky shromážděnému materiálu zajímavé poznatky o stáří a typologii jednotlivých staveb.

Středověké jádro zámku v Merklíně

Šárka Plecítá

Gotické jádro současného barokního zámku. Nový průzkum ve sklepech JZ části zámku.

PhotoPa - databáze památek České republiky

Jiří Preisler

V současné době existuje mnoho fotodokumentace historických památek, ale pouze málo z nich má měřické atributy. Cílem systému PhotoPa je shromáždřit fotogrammetrickou dokumentaci, která bude připravena na případnou interpretaci a vizualizaci. Článek popisuje současný stav vývoje aplikace PhotoPa a nabízí přehled do současné doby nashromážděných dat.

Těžba hlíny pro stavební účely na náměstí v Úterý.

Pavčina Schneiderwinklová

Záchranný archeologický výzkum při rekonstrukci silnice přes obec Úterý v roce 2002-2003 přinesl zajímavé doklady využití ložiska hlinitého sedimentu v historickém jádru městečka. Lo-

žisko hlíny bylo záměrně a jednorázově vytěženo krátce po požáru v roce 1694. Zásypové vrstvy objektů přináší poznatky o zástavbě a hmotné kultuře městečka v 17. století.

Nový Dvůr, historické hygienické zařízení

Jan Soukup

V areálu zemědělského dvoru kláštera v Teplé se zachovalo původní hygienické vybavení (pisoár a záchod s odvodňovacím zařízením). Příspěvek tento prvek dokumentuje.

Stavení č.p. 17 v Nezdicích

Marie Svitáková

Rozbor šumavského stavení z pol. 19. stol. Datování vzniku objektu pomocí map stabilního katastru. Systém vytápění se zachovanou průchozí černou kuchyní.

Plán dřevěné tvrže z českobudějovického archivu

Jiří Škabrada, Martin Ebel, Daniel Kovář

Mezi nejstaršími stavebními plány zachovanými v Českých Budějovicích existuje i pozoruhodný plán (zřejmě dokonce projekt) pro stavbu dřevěné tvrže.

Průzkum a dokumentace jižní fasády horního hradu v Českém Krumlově

Daniel Šnejd

V rámci restaurování omítek jižního průčelí horního hradu státního hradu a zámku v Č. Krumlově, byl pořizován průzkum a dokumentace nálezů. Nové objevy a dendrochronologické datování dřevěných konstrukcí přispěly k hlubšímu poznání stavebního vývoje této významné stavby.

Kaple sv. Šebestiána a nová zjištění ke stavebnímu vývoji klášterního kostela v Louce (Znojmo)

Zdeněk Vácha

V souvislosti s restaurátorskými pracemi bylo v kapli sv. Šebestiána kl. Kostela učiněno nové zjištění, které mění pohled na stavební vývoj chrámu.

Starší fáze vnějšího opevnění hradu Rábí

Jiří Varhaník

V roce 2004 byl identifikován doposud opomíjený úsek vnějšího opevnění s dvojicí bašt a dvěma střílnami v pozůstatcích kurtin, probíhající vně příkopu na západní straně hradu, pocházející zřejmě hlouběji z 15. století, zrušený při výstavbě dochovaného mohutného opevnění.

Proměny klasicistního domu na Karlovarském předměstí v Rakovníku

Eva Volfová

Nárožní patrový dům jako pozůstatek původní zástavby předměstí stojí dnes obklopen panelovými domy. Stavební a urbanistický vývoj lokality spolu s exkurzí do zajímavé části interiéru domu bude předmětem výkladu.

Nález hrázděného domu z 1. poloviny 17. století v Bělé pod Bezdězem

Eva Vyletová

Dům č.p. 29 na severní straně náměstí, v SHP města uváděn jako zděná stavba z počátku 19. století, je v jádru hrázděný

dům z konce 30. let 17. století. Z původního domu se zachovaly stropní trámy nad přízemím, hrázděné konstrukce I. patra, strop se záklopem z půlpovalů a krov. Všechny uvedené konstrukce byly dendrochronologicky datované skácením dřeva 1637-38. Dům představuje v rámci městské zástavby ojediněle dochovaný doklad hrázděného domu z předbarokního období. Za nejstarší objekty byly vyjma několika sklepů gotického původu dosud považovány roubené domy z 18. století.

Tvorba kamenořezu a prostorového modelu věže hradu Kost

Jiřina Záleská

Vytvoření podkladů pro stavebně historický průzkum části hradu Kost (Velká nebo též Bílá věž) se kvůli rychlosti a možné variabilitě ukázalo jako nejvhodnější použití digitální jednosnímkové fotogrammetrie. Bylo proto provedeno geodetické měření (rok 2003) a snímkování dvěma typy fotogrammetrických komor. Následovalo vyhodnocení kamenořezů (celkem 32), tvorba 3D modelu a animace. Výsledné kamenořezy byly vytvořeny pro účely památkářů a 3D model spolu s vizualizací mohou být navíc i prezentací samotného hradu.

Domy s hrázděnými konstrukcemi v městech severozápadních Čech

Lubomír Zeman

Pro široké pásmo severozápadních Čech s většinovým, německy mluvícím obyvatelstvem, je v historických stavbách příznačné a typické hojně užívání hrázděných konstrukcí. Tyto veskrze běžné konstrukce jsou ve zdejším městském prostředí zaznamenány již od středověku (Cheb), na venkově později, zhruba od první třetiny 16. století (Skalná 1540). Větší pozornost však byla věnována pouze v lidové architektuře se projevující chebské dekorativní formě hrázdění. Domy s hrázděnými konstrukcemi ve městech byly dosud více méně opomíjeny. To se týká jak samotného Chebu, tak i dalších měst a městeček severozápadních Čech.

Analýza geometrie gotických kleneb geodetickými metodami

Lukáš Zifčák

Tato práce navazuje na měření uskutečněné v letech 2000-2002 na hradě Krakovec. V tomto objektu se nacházejí atypické gotické klenby. Statikem ing. Vitem Mlázovským byla vyřčena teorie týkající se postupu stavby těchto kleneb. Jak ukázalo vyhodnocení výsledků měření, teorie se zdála být správnou. Cílem této práce bylo tuto teorii ověřit v dalším objektu s podobnými klenbami pocházející ze stejné doby, Sloupové síni Václava IV. nacházející se ve Starém královském paláci na Pražském hradu.

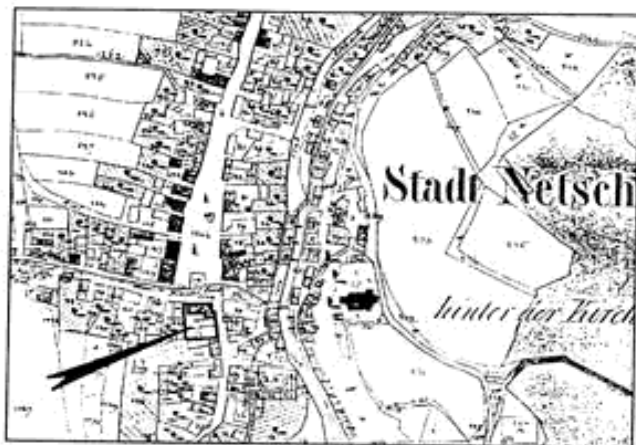
Několik poznámek ke konstrukcím třetí čtvrtiny 19. století

Jan Žižka

Příspěvek bude drobným upozorněním na problematiku některých málo užívaných stropních konstrukcí tzv. „Belgických stropů“ apod. v době po polovině 19. století v Čechách, a to zejména na hospodářských stavbách

Nečtiny – městský dům čp. 79

Na náměstí městečka stojí ve výrazné, nárožní poloze velký poloroubený patrový dům. Další hospodářská zástavba dvora byla již v minulosti odstraněna. Dům má šifkovou dispozici se středním průjezdem. Přízemí je v principu dvouraktové, s trémovými stropy. Obytná část je situována vlevo, vpravo je dvojice komor a schodiště do patra. Patro je celoroubené, s trémovými stropy, do dvora je umístěna pavlač.

Dům s okolní zástavbou městečka Nečtiny na mapě stabilního katastru.

Pohled na dům z náměstí

Dům je dnes již v regionu ojedinělým dokladem podoby maloměstské zástavby na širokých parcelách, mající zřejmě svůj původ v pozdní gotice až renesanci. V kombinaci s hrázděnými konstrukcemi je tento typ domu dosud k vidění v blízkém Úterý, ve zděné podobě v Manětíně. Dům je v současné době připravován k celkové opravě a v této souvislosti je plánován jeho průzkum včetně dendrochronologického datování.

Tomáš Karel

Orientační plány pro exkurzi

ZDIVO
 GOTICKÉ RENESANČNÍ BAROKNÍ KLASICISTNÍ

Zámek Bezručice: 1. místo nejstarší části hradu, 2. vodojem, 3. druhé nádvoří, 4. renesanční přístavek, 5. první zámecké nádvoří, 6. první brána

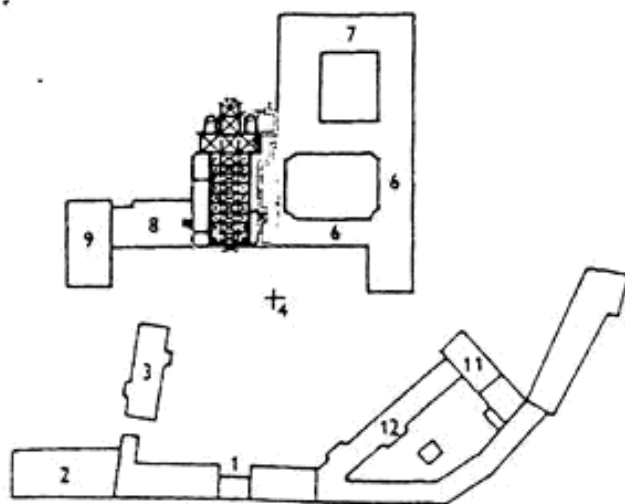

Schéma kanonie v Teplé: 1. brána, 2. hospic, 3. sýpka, 4. Kalvárie, 5. konventní chrám, 6. prelatura, 7. konvent, 8. knihovna, 9. museum, 10. pavilon, 11. nová lékárna, 12. hospodářské budovy, 13. zahradnictví